

Fra herredstingets virksomhed

Skifte efter Laurids Nielsen i Ås 1679

Ved TORSTEN BALLE

I TIDEN før retsreformen i 1680'erne blev skifteforretninger tinglæst ved herredstinget og indført i tingbogen af herredsskriveren. Som eksempel på, hvordan et skifte dengang blev lovmæssigt ordnet, gengives nedenfor en afskrift af skiftet efter *Laurids Nielsen* i Ås, Skjoldborg sogn, der døde 1679. Skiftet er indført i Hundborg herreds tingbog for 1679, fol. 43 ff., og det gengives ordret med herredsskriverens egen stavemåde, således at man kan få et indtryk både af den ret faste form, et sådant retsdokument havde, og af hans skrivekyndighed. Det må bemærkes, at der dengang ikke eksisterede faste regler for retskrivningen, og der er derfor tit meget stor forskel på de forskellige skrivers retskrivning. De gamle herredsskrivere skriver i modsætning til landstingskriverne ofte et forholdsvis let læseligt dansk uden de mange overflødige bogstaver, som man ellers ofte "pyntede" ordene med, og uden de forkortelser, der tit gør landstingsprotokollerne så vanskelige at læse.

Det må også bemærkes, at der ofte er vanskeligt at se, om et bogstav er ment som et stort eller et lille bogstav, da forskellen for nogle bogstavers vedkommende kun er en forskel i størrelse, og denne forskel har man ikke taget det så nøje med. Man tør imidlertid ikke forsøge at "forbedre" originalen ved at bruge store bogstaver i afskriften, hvor man tror, de skal være, da brugen af store bogstaver i øvrigt synes at være ret vilkårlig.

I mange forbindelser, som vi nu vil opfatte som sammensætninger, står leddene adskilt i originalen. I sådanne tilfælde er der i afskriften anbragt bindestreger mellem leddene.

Mand. d. 14. April:

poffuel Nielsen i Aas. Otte Mænd saae stande for dennem og i Rette lægde et Registerings- og vorderingsopskrifft liudendes: Anno 1679 d. 10. Aprilis vare vi effterskrefne og underskrefne, Nemlig Niels Christensen, peder Michelsen, og Christen Pedersen i Aas og Christen Midiholmb i Skiolborig, Med herredsfogden Lauge Ollesen. I Haring, og herreds-skrifver hans Thomsen udi den gaard I Aas, Som sl: Laurids Nielsen iboede og afdøde, offuer en Rigtig registrering og vordering, skifft og deeling I-Melm den sl: Mands høstrue, Margrete Jørgensdatter, paa hendis vegne poffuel Nielsen, som hafver sted og fest samme gaard, og Chresten Villadsen i Skiolborig paa hossbondens vegne, og efftersom Christen Mortensen og Niels Mortensen i Thorsted, Niels Mortensen i lild hillerslef og Niels pedersen i stor hillerslef icke effter indstefning er Møet heri boen i dag, som skulle vere formøndere for børnene, og iche nogen er Nermer eller vederhefftiger¹) dertil,

¹ vederhæftig, her: så velstående, at han kan indestå for børnenes arv.

kunde det iche længere opholdis. Mens er saledes her i boen forretted, som effterfølger:

først vorderet Sex heste og hopper, af huilche Threj hopper ere med fülle, tilsammen for 60 dlr., 4 kiøer til hohe for 18 dlr., 3 stud-unge-nøeder og 1 quie-kalf for 11½ dlr., 2 spede kalffue for 6 mk., fembten faar og veder for 11 dlr., femb aarings-svin for 3½ dlr., femb gies for 5 mk. Noch 2 stude, som ere skabbede, og iche kand vorderes, effterssom iche Siunnes de kand leffue. Thorsken og u-thorsken korn, biug 20 td. vorderet tilhaabe for 30 dlr., Rug 5 td. v. for 10 dlr., aare: 24 td. for 24 dlr., 6 td. Meel 1 skp. Malt tilhaabe for 17 dlr., vogne og vogn-Redskab til haabe for 8 dlr., plog og plogredskab med ald sin behøring for 2 dlr., 3 gammel harffuer for 3 mk.

I brøgerset 1 brøger-kedel veyet (1½ pund)²) á 8 sk., er penge 4½ dlr., 1 liden gammel kaaber-kedel 1 mk., brøgerkar, ber-kaar³) og saær⁴) til hobe for 10 mk., 2 Øldtønder 3 mk., 2 trou, 2 sold, 1 selde for 1 mk., sex staukaar for 1 mk., 1 fløderbøt, 1 kjerne og 2 spande for 1 mk., 3 grebe, 3 spader for 1 dlr., 1 Øxe, 1 saffue, 2 Naffuer⁵), 1 bondkniff, 1 hueg-Jern, 1 speger-bore, til sammen for 3½ mk., 1 par querner i bing⁶), 3 mk., 1 par har-Thøj⁷) 1 mk., 1 Level 12 sk., 4 Seche for 2 sldlr., 1 kand-bench 2 mk..

Den sl. Mands Kiste og Kleder for penge 5½ sldlr., som skal tilhøre børnene og iche regnes udi skifftet, Senge-kleder for penge 6 mk., 2 høeler med kroge og draf for 7 mk., 1 skier-kniff og kiste for 3 mk., 4 fade, 6 tellerchener, 6 treskeer til haabe for 12 sk., 1 Ild-klemme og 1 Røste for 8 sk.

Summa Summarum paa boens goede er penge 217 dlr. 1½ mk.

der-nest Esket og til-kiende-giffuet den bort-skyldige gield, først Kongl. Mayts. skatter til Philippi Jacobi daeg, som er 1 maanedes skat, penge 8½ mk. 4 sk. Noch den allerede paabudne høe- og Aared-skat 4 dlr. 1 mk. 4 sk., der nest esket Christen Villadsen i skiolborig paa hossbondens vegne for Restands for forgangen Aar 78 penge 21 dlr., dernæst Esket Else Christens-datters Arffueloed effter hendis sl. fader Christen Sørensen Smed effter skifte-brefs indhold penge 31 dlr. 14 sk. Esket Christen Christensen, hendis teniste-karl, penge 3½ dlr., der for uden Esket hand paa hans Søster-Søns peder Iffuerssens Vegne penge 4 dlr., Esket teniste-pigen hendis resterende løn 5½ mk., Noch esket Maren Christensdatter 2 dlr., Esket Jens Nielsen af hans Løn 2 dlr., herreds-fogden for sin umage 6 mk., herreds-skriffren for at skriffue 1 brev og dereffter Thingsvinde Thil Thingget 2 Sldlr. Thil Thrøgt papir 24 sk.

² usikkert.

³ kar til at bære med håndtag.

⁴ kar, som kan bæres ved hjælp af en stang, der sættes gennem to huller.

⁵ stort bor, tømmerbor.

⁶ aflukke.

⁷ haretøj - indretning til at skærpe en le med ved hamring.

Samme paa den bort-skyldige giæld, som Nu er Esket og til-kiendegiffuet beløber sig penge 75 dlr. 2 mk. 6 sk.

dernest, fra-Thagen den bort-skyldige giæld, bliffuer sa igien at skiffte Mellem den sl. Mands høstru og børn 141 dlr. 3 mk. 10 sk., huor-af Moederen til-kommer den halffve deel, bliffuer sa igien at skiffte Melm børnene, Nemlig Jens Laustsen, poffuel Laustsen, Inge Laustdatter og Anne Laustdatter, den anden halffue deel, som er penge 70 dlr. 3 mk. 13 sk., som Moederen vilde at skulle vere lige udj arffue med huer-Andre, kand en-huers Loed sa bedrage sig 17 dlr. 2 mk. 15 sk. og 3 penge, hvilche børnenis Arffueloder skal bliffue i boen, indtil de bliffuer 18 Aar gammel, og dis -midler-tied uforrendted,

At saledis her boen i fornævnte dag tilganget er udi børnenes Aaldefaders Niels Ibssens i Thorsted hans Nerffuerelse, vinder vi undersskreffne fire vorderings-Mænd, Med herreds-fogden og skriffueren,

stoed underskreffuet Lauge Olufsen Egenhaand, H. Alburg m. m., peder Michelssen Egen haand. Noch stoed skreffuet med sadanne bog-Staffuer, NCS, CNS, CPS.

dernest fremstoed her for Retten forskreffuene fire Vorderings-Mænd og forskrefne deres vordering udi alle Mader tilstoed, huor-paa de bade dem sa sant Gud tilhielper, Item bestoed Christen Jenssen i Aas og Christen Laustsen i Skioldborg Med Siels Æed og opragte finger effter recessen, at de paa Thorsdaeg sist femb uger stefnte Christen Mortensen og Niels Mortensen i Thorsted, samme Daeg var de udi hillerslef og stefnte Niels Mortensen udi lil hillerslef og Niels pedersen i stor hillerslef til at Møed i boen til at vere børnenis for-møndre, og hied i dag til skifft og vorderings afsigelse, huor-paa de bade dem Gud til hielper, huor-effter fornævnte poffuel Nielssen var Things-vinde begierendis, at sa for Retten passeret er, stadfester vj med voris Zigneter.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1966, side 302-306).